

ac necessitate cogente, pax ei concederetur, hoc est, absolutio. Pro Sæculo IV. S. Ambrosius lib. 1. de Pœnit. c. 16. contra Novatianos: Frustra, inquit, dicitis vos predicare pœnitentiam, qui tollitis fructum pœnitentiæ, hoc est, absolutio- nem à Catholicis post peractam pœnitentiam dari solitam. Pro Sæculo V. Innoc. III. ep. 1. c. 7. Ceterum de pondere æstimanda delictorum Sacerdotis est judicare, ut attendat ad Confessionem Pœnitentis, & ad sletus atque lacrymas Corrigentis, & tunc jubare dimitti, cum viderit congruam satisfactionem. Sed Ecclesiæ Romanæ morem pro hoc Sæculo describit Sozomenus lib. 7. cap. 16. Privatim deinde, inquit, sponte sua quisque vel jejunis, — vel aliis, quibus iustus est, modis, semetipsum affligens tempus expellat, in quantum Episcopus præstitit: elapsi denique à peccatis absolvitur, & Populo in Ecclesia conjungitur. Pro Sæculo VI. Gregorius M. hom. 26. in Evangel. in hæc verba: Quorum remisistis, Videndum est, inquit, quæ culpa præcessit, aut quæ sit pœnitentia secuta post culpam, ut quos Omnipotens Deus per compunctionis gratiam visitat, illos pastoralis sententia absolvat. Tunc enim vere est absolutio Præsidentis, cum æterni arbitrii sequitur Judicis. Denique pro Sæculo VII. Eligius hom. 4. in Cena Domini, Qui ergo ex vobis, ait, per pœnitentiam nequaquam condignam satisfactionem egerint, — non se à nobis reconciliari existiment. Quæ omnia possunt confirmari ex vulgato ritu pœnitentiæ imponendæ, & reconciliationis tribuendæ etiam sequentibus Sæculis, quem supra N. 38. retulimus. Plures autoritates videantur in Witalse, &c. huc etiam pleræque spectant, quas pro adhibenda necessitate Confessionis, &c. adduximus.

Nec hic locum habet illa distinctio, quæ vulgo in Scholis subinde invaluit, duplicem nimirum tunc temporis invaluisse absolutioem: unam Sacramenta-

lem, quæ in ipso limine pœnitentiæ concederetur: Cærimoniam alteram, quæ ad finem statim reservaretur; prima reconciliatos fuisse Pœnitentes cum Deo, altera cum Ecclesiâ; priorem secretam fuisse, alteram publicam. Primo enim hanc distinctionem ut cerebrinam & fictitiam explodunt Viri illi Eruditi, & in antiquitate veratissimi, quos mox retulimus, & merito; etenim hæreticos juvat, & doctrinæ Catholicæ nocet, inquit Witalse; nihil enim aliud contendunt Hæretici, quam ut hæc omnia ad cærimoniam aliquam referantur, ut Pœnitentiæ Sacramentum interminuat: vitæ autem alia Catholicis suppetunt ex antiquitate testimonia, quibus Ecclesiæ potestas, & absolutioem necessitas & efficacia demonstratur. 2. Quia de ea absoluteione sermo erat Patribus, quam Montanistæ & Novatiani tollebant, hi vero tollebant absoluteionem Sacramentalem. 3. Quia de ea absoluteione loquuntur, quæ non data, frustra agitur pœnitentia. 4. Quia eadem vim tribuunt reconciliandi cum Deo, dimittendi peccata. 5. Quia eam, quam injungebant pœnitentiam, referebant ad culpas delendas, &c. Ergo necdum erant absterse per absoluteionem Sacramentalem. Denique incredibile est Patres tantam pompam, tantum apparatus ad cærimoniam absoluteionem postulasse, & in ea concedenda tam aucteros fuisse; Sacramentalem vero statim & sine ullo negotio tribuisse. Nec Adversarios juvat id, quod Sozomenus lib. 7. c. 16. de Presbytero Pœnitentiario refert, dum ait: Ille vero pro cuiusque delicto quid facere singulos aut licere oporteret, interminuat absoluebat, ut à se ipsi commissorum penas exigerent; infidam enim esse versionem omnes Græcæ lectiones exhibent, quæ ita sonant: Absolvebat eos, postquam penas scelerum à se ipsi exegissent. Quod vero casum necessitatis atinet, multa Concilia statuunt, ei, qui in infir-

firmitate pœnitentiam petit, esse subveniendum Sacramentali absoluteione, tanquam necessario Viatico; ita ut tamen postea, si convalescit, pœnitentiam expleat, ut patet ex dictis N. 61.

64. Per eadem hæc Sæcula in publica Pœnitentiâ absoluteio non videtur nisi ad finem totius curricula, & Consilientium stationis concessa.

Ratio est, quia antequam instituerentur illi gradus, ex omnium consensu pax simul dabatur, & communio Eucharistiæ; non fuit autem ratio cur id mutaretur, dum hi gradus instituti sunt, ante quorum absoluteionem non dabatur Eucharistiæ communio: quæ tamen cum absoluteione semper conjuncta fuit, uti aperte testatur S. Leo, & S. Ambrosius lib. 2. de Pœnit. c. 3. Octavo tamen Sæculo ac deinceps absoluteio concedebatur post aliquot annorum spatium, etiam ante expletam pœnitentiam publicam, ut colligitur ex Egberto Eborac. c. 39. Tom. 7. Concil. ex Nicolao Papa ep. 24. & Concilio Wormaciensi A. 868. Can. 20.

65. Non tantum cum peragenda esset pœnitentia publica, sed etiam in privata vulgo his & aliquot subsequis Sæculis non dabatur absoluteio, nisi expleta satisfactione.

Id patet primo ex Patrum testimoniis N. 63. & sparsim per decursum hujus Tituli adductis, quæ plerumque generalia sunt, & ad privatam quoque pœnitentiam pertinent. 2. Quæ causæ moverunt Patres, ut absoluteionem ita differrent, eadem quoque in privata pœnitentia locum habent. Pro subsequis vero Sæculis octavo & nono in hanc rem adfert Witalse libros Capitularium Regum Francorum & nominatim lib. 5. c. 52. lib. 7. c. 392. præterea Concil. Parisiense 6. An. 827. c. 46. Vormaciense An. 868. c. 36.

66. Patres priorum VII. Sæculorum causas gravissimas attulerunt, cur præperas absoluteiones prohibuerint, &

absoluteionem nonnisi post satisfactionem integram impartidiam consuerint.

Primum adfert S. Cyprrianus libro de lapsis, quod Deus non tam cito gratiam suam restituat. Secundum S. Augustinus Tract. 5. in Joannis Ep. alique, quod non uno temporis puncto absolvatur vera & solida ad Deum conversio. Tertium S. Cyprrianus L. cit. quod brevi tempore anime vulnera non obducantur. Quartam Ambrosius l. 2. de Pœnit. c. 10. quod rara sit vera pœnitentia. Quintam S. Gregorius Pastoral. p. 1. c. 9. quod homo sibi ipsi hoc in negotio sæpe imponat. Sextam denique Tertullianus de Pœnit. cap. 6. quod qui sceleris alicuius sibi conscius est, longe vehementius se se acuat ad dolorem, & contritionem, dum veniam nondum suscipit.

67. Hæc tamen non obstante veteris Ecclesiæ disciplina, necesse non est ad substantialitem integritatem Sacramenti Pœnitentiæ, ut satisfactio adimpleatur ante absoluteionem; sed perinde est, sive antecedat, sive illam sequatur.

Propositio patet 1. ex concessa absoluteione morituris, qui vel pœnitentiam primis tribus Sæculis inchoaverant, vel post Sæculum IV. in periculo vitæ primum petierant, uti ex dictis constat. 2. Ex praxi Ecclesiæ Græcæ, quæ ab annis mille ducentis, & Latine, quæ ab annis 600. hæc praxi usæ est, ut negare non possunt Adversarii. Quæ œconomia aperte indicat, rem istam esse meræ discipline. Unde merito Facultas Parisiensis Anno 1644. damnavit propositiones illas Theophili Brachet, quibus asseruit, executionem pœnitentiæ seu satisfactionis impostæ necessario, & ex institutione Christi, ac invariabili natura ita prærequiri absoluteionis, ut absoluteio non sit valida, nisi ejusmodi satisfactio prius completa fuerit, tanquam temerarias & hæreticas à Sixto IV. contra Petrum de Oliva, illiusque sequaces prædamnatas. Non negans interim cum antiquis Pa-

tribus, & cum Recentioribus S. Carolo Borromeo, Mariano Victorio, Bellarmino, &c. absolutiones preproperas, quæ in usu frequentissimo sunt, & Confessario, & Pœnitentibus ex allatis mox Patrum gravissimis rationibus esse perniciosissimas.

§. VI.

De Ordinario Pœnitentiæ Ministro.

68. Circa Pœnitentiæ Ministrum Ordinarium Sæculo XII. errant Waldenses, qui, teste Reinero lib. 5. existimabant bonum Laicum, non vero malum Sacerdotem habere potestatem absolvendi. Quorum sententiam postea adoptavit Wicleffus, docens: *Laicum, si vir frugi fuerit, Clavium potestatem à Christo accepisse.* Quam sententiam adoptarunt Novatores, teste Pallavicino lib. 12. *Hist. Concil. Trid. c. 10.* ubi inter articulos à Patribus expensis & damnatos hunc refert: *Sacerdotes non habere potestatem ligandi & solvendi, nisi Spiritus S. gratia & caritate sint præditi; & non eos solos esse Ministros absolutionis, sed omnibus & singulis Christianis esse dictum: Quicumque solveritis, &c. quorum verborum virtute absolvere possunt peccata.* Non tamen apud ipsos omnes promiscue Laici Ministerium Verbi, aut Sacramentorum exercent, sed soli Ministri, tanquam NB. *Delegati à tota Communitate, seu Societate, cui potestas seu auctoritas Ministerii concedita fuit.* Inter Catholicos Morinus lib. 8. de Pœnit. c. 23. existimat Diaconis olim concessum fuisse, & audire Pœnitentes contentes, & eos Sacramentaliter absolvere, cum vel urgebat necessitas, vel nullus aderat Episcopus vel Sacerdos. Hæc omnia jam discutienda.

69. Ecclesia ab incunabilis constanter sensit, verba illa Christi ad Apostolos dicta: *Accipite Spiritum S., quorum remiseritis, &c.* ad illos solum eorumque

Succesores, nimirum Episcopos & Sacerdotes, pertinuisse; atque adeo solum Sacerdotem esse Pœnitentiæ Sacramenti Ministrum.

Propositio asseritur constanti Patrum traditione, inter quos Clemens, seu quis alius, in ep. ad Jac. *Si forte, inquit, in alicujus cor vel livor, vel infidelitas latenter irrepserit, non erubescat — confiteri ei, qui præst. Origenes hom. 2. in Levit. Est adhuc, inquit, septima peccatorum remissio, — cum peccator non erubescit Sacerdoti Domini indicare peccatum suum. S. Basilus in Reg. Brev. interrog. 288. Cuiam peccata confiteri debeamus? Necessario, inquit, iis peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio Mysteriorum Dei.* Sed quid necesse testimonia plura in hanc rem cumulare? cum §. I. & II. tot attulerimus, quo illam cum subjungendis extra omnem dubitationis aleam collocant.

70. Præcipua tamen circa Pœnitentes cura, nec non reconciliandi potestas olim fuit penes Episcopos; quin reconciliationem publice Pœnitentium ad tempora usque Cypriani privative ad alios sibi videntur reservasse.

Utraque propositionis pars constare videtur ex celebri loco Cypriani ep. 11. ubi conqueritur de quibusdam Presbyteris, qui Pœnitentes ante actam pœnitentiam, contempta canonica disciplina, conciliabant, eosque inter alia reprehendit, quod se inconsulto id facerent. Verba ejus sunt: *Audio quosdam de Presbyteris, nec Evangelii memores, nec quid ad nos Martyres scripserint cogitantes, nec Episcopo honorem Sacerdotii sui & Cathedra reservantes, jam cum lapsis communicare cepisse, — cum nec ad communicationem venire quis possit, nisi prius illi ab Episcopo & Clero manus fuerit imposita.* Hinc recte Morinus: Exigebat enim Ecclesiæ disciplina, ut publicæ pœnitentiæ rei ab Episcopo, aut illius jussu reconciliarentur.

71. Quamvis vero I. II. & initio III. Sæculi Episcopi peccatores publicos, vel publice pro occultis pœnitentes soli fere absolverent, raro, hanc potestatem Presbyteris delegantes; ab exordio tamen Ecclesiæ praxis fuit notoria in Ecclesiæ publica occulta secreto Presbyteris confitendi.

Insignem Origenes hanc in rem locum in Pl. 37. ad illud, *Iniquitatem meam ego cognosco*, retulimus supra N. 13. quæ etiam adfruitur ex iis Patrum testimoniis, quæ volunt peccata Sacerdotibus indefinite esse confitenda. Ut vidimus N. 63.

72. Sæculo nihilominus III. institutus est specialis Presbyter, qui pœnitentiæ officium duntaxat præpositus fuit, qui tamen Sæculo IV. iterum abrogatus est.

Cur Presbyter ille institutus fuerit, non conveniunt Sozomenus, & Socrates; prior enim originem ejus adducit ex eo, quod molestum fuerit visum Sacerdotibus tanquam in theatro, circumstante totius Ecclesiæ multitudine, crimina evulgare; ac ita electus fuerit ex Presbyteris aliquis, qui huic officio præset. Socrates vero affirmat, hunc Presbyterum institutione occasione Novatianorum, *Ne scilicet*, ait Bellarm. lib. 3. de Pœnit. c. 14. *Hæretici illi Catholicos reprehendere possent, quod minus facile lapsos ad communionem admitterent.* Utriusque locum vide supra N. 15. At Petavius in notis ad Epiph. p. 242. putat, Socratem hominem Novatianum ideo narrare à Catholicis, occasione Novatianorum novo Canone fuisse constitutum Presbyterum Pœnitentiarum, ut simplicibus imponeret, antehac Ecclesiæ Novatianorum crudelitatem fuisse secutam. Quidquid sit, si Socrates verum dicit, hic Presbyter post medium Sæculi III. institutus fuit, si Sozomenus, citius eum deputatum fuisse suspicari licet. Ex quo autem hic Presbyter institutus fuerat, unus erat, ad quem accedere debebant quicumque pœ-

nitentiæ publicæ rei erant. Deinde idem ille Presbyter huic diligenter invigilabat, utpote in eam rem unice intentus; non enim tantum peccata, quæ ultro ad eum deferebantur à Pœnitentibus, excipiebat, ob quæ ipsum oportebat *taciturnitate & prudentia* pollere, ut scribit Sozomenus L. cit. sed audiebat delationes, & in mores singularum inquirebat sedulo, admonebat & urgebat reos, adversus obstinatos admovebat telles, impositum pœnitentiæ pensum sollicitè exigebat: imo, post accepta secreto illorum flagitia, ex iis quædam aliquando, prout è re Ecclesiæ videbatur, secernebat, quæ palam ac publice in solemnem Ecclesiæ Conventum ab ipso Pœnitente, pro antiqua consuetudine, evulgari imperaret.

Secunda pars patet ex dictis occasione fangorum locorum Socratis & Sozomeni circa factum Nestarii, ex quibus nihil aliud extendi posse, quam *abrogationem* hujus Presbyteri in plerisque Ecclesiis Orientalibus cum magno Ecclesiasticæ Disciplinæ detrimento N. 15. & seqq. probavimus contra Novatores.

73. Cum abrogato isthoc Presbytero, pœnitentiæ publicæ usus non solum in Ecclesia Latina, verum etiam in Orientalibus perseveraverit usque ad Sæculum VII. (N. 15. & seq. h. t.) negotium ita pœnitentium ad eum statum, in quo antea fuit, nimirum ad curam Episcoporum revocatum est, intacta & salva remanente praxi confitendi secreto aliis Presbyteris.

Propositio non est intelligenda, quasi grave hoc negotium Episcopi semper obiverint, sed quod ordinarii Presbyteri illud sine *deputatione* Episcopali obire non potuerint, quos Episcopos aliis curis distentis munus invigilandi Pœnitentibus frequenter Presbyteris Diaconisque delegasse; reconciliationem tamen ultimam seu absolutionem sibi reservasse, saltem communiter, ex dictis colligi potest.

74. Hæc Episcoporum autoritas in pœni-

penitentis imponendis, moderandis, & tandem Penitentibus reconciliandis, post Sæculum VII. sensum Presbyteris magis communicari cepit.

Cum enim post Sæculum VII. pro peccatis occultis desit imponi penitentia publica, una quoque vulgata fuit, penitentiam occultorum criminum Presbyteris concessam, publicorum vero Episcopis reservatam. Quo magis ergo labentibus Sæculis Penitentia publica desit, atque penitentia occulta & privata facta frequentior, etiam auctoritas penitentias imponendi, & penitentes reconciliandi ad Presbyteros magis magisque devolvi cepit; adeo, ut tandem non nisi *solemnis* penitentia Episcopis reservata manserit, de quo vide dicta N. 47. & seq. Et hinc videmus libros Penitentiales, nec non Canones octavo & seqq. Sæculis conditos præcipue ipsos Presbyteros, tanquam penitentis Ministrum respicere, cum antiquiores Canones fere solos Episcopos instruant, atque dispensatores penitentiarum supponant.

75. Hæc tamen auctoritas omnibus Presbyteris non ita competeat, ut omnes indifferenter Presbyteri indistincte quoslibet Penitentes absolvere possent: sed erat penes solos illos Presbyteros, qui specialiter ad curam animarum tanquam proprii Sacerdotes erant Populo præpositi & deputati.

Propositio constat ex generali ac perpetua Ecclesie æconomia, qua iis solis Sacramentorum & Divini Verbi dispensatio respectu Populi sibi crediti competeat; ut quoad reliqua Sacramenta patet ex bene multis Titulis Juris Canonici à nobis hucusque commentatis; quantum ad Penitentiarum vero impositionem, & penitentium reconciliationem ex dictis hoc Titulo. Quin pluribus Sæculis Confessionem factam alieno Sacerdote, & absolutionem ab illo sine licentia propari debent: unde de ceremoniali recte reputatam, recte colligit Van-Espen ex Cap.

lin. de Penit. & Remissionibus, & Cap. Omnis utriusque sexus, eodem editis Sæculo XIII. Quæ disciplina postea exortis Ordinibus Mendicantium, quibus inter alia privilegia, etiam ampla absolvendorum Penitentium potestas successively concessa fuit, mutata in præsentem transit. Quamvis Galli Belgique Theologi de facto contendant, Confessionem Paschalem necessario debere fieri apud proprium Sacerdotem, & inficiari conentur, contrarias consuetudines quidquam contra facere. De quibus vide Espenium hic, Witalle, & Tournelium, &c.

76. Patres sive veteres, sive recentiores nunquam censuerunt in casu necessitatis Diaconos vere posse absolvere Sacramentaliter à peccatis, multo vero minus Laicis illam potestatem competere.

Quantum ad Diaconos, Morinus contrarium non evincit, i. ex S. Cypriano epist. 13. & alibi, ubi lapsos Martyrum libellis commendatos pace donari jubet, si mors imminet: cum autem desit Presbyter, præcipit, ut lapsi illi *exomologesim* suam apud Diaconum faciant; ut manu eis ab illo imposta, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres desideraverant. Respondent enim bene Patroni contrarie & verè sententiæ, & cum ipsis Witalle, hanc reconciliationem mere caremoniam fuisse hoc in casu. Ejusmodi enim lapsi à communione sejuncti erant: imperat ergo, ut Diaconus in extremo vitæ periculo eos ab excommunicatione solvat. Quamquam eadem reconciliatio Sacramentalis fuisse, si à Presbytero foret data, ita verba textus, exomologesis, manus impositio, pax, quæ à Veteribus sumuntur tum ad significandam confessionem, absolutionem, & reconciliationem tum Sacramentalem, tum Canonice aut caremonialem, pro capacitate Ministrorum explicari debent: unde de ceremoniali recte hoc loco explicantur, cum ex communi

Pa-

Patrum sensu Diaconi semper fuerint iudicati incapaces absolvendi Sacramentaliter. Et ita quoque explicandus venit canon Illiberit. 32. qui facit Diacono potestatem concedendæ communionis, si ei iusserit Sacerdos. De absolutione enim ab *excommunicationis* solum loquitur. Similiter Can. 2. Concilii Tolet. I. Diaconis solum concedit honorariam impositionem super Penitentes, non Sacramentalem. Secundo, eandem suam causam non evincit ex monumentis post Sæculum VII. in quibus Aleuinus, Ordo Romanus, & alii edicunt, ut absente Episcopo & Presbytero Diaconus suscipiat Penitentes, ac det eis sanctam communionem. Hanc enim susceptionem fuisse nudam caremoniam, qua in Ecclesie sinu admittenter, ut precum & Eucharistiæ participes fierent; non absolutionem Sacramentalem, iidem illi omnes Auctores testantur, qui absolvendi auctoritatem solis Sacerdotibus propriam esse observant. *Non omnes Clerici*, inquit Aleuinus, aut ullus Laicus — *judicia ista usurpare debet.* Ordo Rom. *Sicut Sacrificium offerre non debent nisi Episcopi & Presbyteri, quibus claves Regni Cælestis traditæ sunt; sic nec ista iudicia alius usurpare debet.* Ordo Parisiensis in Statutis Synodalibus Statuto 56. *Prohibetur districte, ne Diaconi ullo modo audiant Confessiones, nisi in artissima necessitate: claves enim non habent, nec possunt absolvere.* Et Diaconus in necessitate Confessiones audientes & potestatem absolvendi non habentes.

Et hinc Patres, plures Synodi, Scholasticique primi subseculi circa Sæculum XII. & seq. dum jubent absente Episcopo ac Presbytero Confessionem institui, vel etiam apud Laicum, id tantum fieri volunt ad præceptum Christi quoquo modo implendum, & gratiam ipsa operis humilitate consequendam; minime vero gentium ad absolutionem Sacramentalem ab iis suscipiendam; etenim nullus

Tom. II.

fere est eorum, qui in hac controversia allegantur, qui non conceptis verbis indicet aut definiat ibidem, non esse hanc absolutionem Sacramentalem, adeo ut ad revincendum Morinum, qui in aliam partem propendere visus est, nullo alio, quam Morino ipso opus sit, inquit Witalle. Qui & probat Gratianum, Petrum Cantorem, Præpositivum, Albertum Magnum, quos pro se citat Morinus, ipsi contrariari, adductis ipsorum verbis, quæ Lector videat tum apud ipsum, tum apud alios Theologos.

77. Ad Ministrum Sacramenti Penitentis etiam spectat reservatio casuum.

Duplex autem hodie est reservatio casuum, alia Episcopalis, alia Papalis. Episcopalis est, qua ipsi Episcopi quædam peccata sibi reservant, ita ut nulli inferiores Confessari, quantumvis indefinitè & illimitate approbati ab iis, Sacramentaliter absolvere queant sine speciali facultate. Et ad hanc reservationem redacturæ reservationes casuum à Prælati Regularibus circa quædam peccata à Subditis suis patrabilia. Reservatio Papalis vero illa est, qua nonnulla atrociora crimina Papæ reservantur, ut nullus ab iis præter Papam, aut ab eo potestatem habentem absolvere ordinarie queat. Ex quibus patet, reservationem casuum præsupponere potestatem eminentem.

78. Hanc casuum reservationem esse utilissimam Ecclesie, & pridem in Ecclesia usurpatam docet Trident. Sess. 14. c. 7. de Penit.

Magnopere, declarat S. Synodus, ad Christiani Populi disciplinam pertinere SS. Patribus nostris visum est, ut atrociora quædam, & graviora crimina, non à quibusvis, sed à Summis duntaxat Sacerdotibus absolverentur. Unde merito Pontifices Max. pro suprema potestate sibi in Ecclesia universali tradita, causas aliquas criminum graviores suo poterunt peculiari iudicio reservare. Et Canone 2. anathema fert: *Si quis dixerit,*

Bbbb

xerit,

erit, Episcopos non habere jus reservandi sibi casus, nisi quoad externam politiam; atque ideo casuum reservationem non prohibere, quo minus Sacerdos a reservatione vere absolvat.

79. In primordio Ecclesie usque ad Sæculum VII. Episcopi sibi reservabant fere omnia graviora crimina.

Hæc propositio pendet ex dictis de penitentia publica, & de ejus Ministro; constat autem penitentiam publicam non tantum pro criminibus publicæ, verum etiam occulte patris per hæc Sæcula fuisse impositam, Episcoposque reconciliationis publicæ fuisse Ordinarios Ministros: reservatio ergo casuum ab illis facta metienda est juxta delicta, quæ per Canones publicæ penitentia subijciebantur, non vero ex pietate quorundam Penitentium. Cum vero Sæculo VIII. sensim penitentia publica pro occultis agi desit, occultorum etiam criminum, alias reservatorum, absolutio Presbyteris concessa est; publicorum vero, pro quibus publica penitentia erat peragenda, absolutio Episcopis longo tempore reservata fuit: ut proinde reservatio quorundam criminum, sive casuum hodie ab Episcopis fieri solita, nonnisi exigua sit pristinae autoritatis Episcopalis particula.

80. Quamvis Romani Pontifices, in quantum Episcopi Romani, sibi ea graviora peccata, quæ penitentia publicæ subijciebantur, æque reservant ac alii Episcopi ex paritate rationis; nullum tamen prioribus Sæculis sibi reservant peccatum, in quantum *Papæ*, hoc est, privative ad omnes Orbis Episcopos.

Propositio adstruitur tum ex eo, quod nullum vestigium talis reservationis exstet in Hist. Eccl. horum Sæculorum; quin ex monumentis, quæ abundanter hoc titulo retulimus, abunde constat, & notat etiam Thomas. de Discipl. Eccl. p. 4. lib. 1. c. 71. N. 1. pluribus Sæculis penes Episcopos fuisse plenam ac omnimodam auctoritatem absolvendi in foro penitentiali cu-

juscunquæ, quantumvis enormis, sceleris reos.

81. Circa Sæculum XI. ceperunt Episcopi ipsi nonnullos graviorum criminum reos ad Sedem Apostolicam mittere; idque ut à Pontifice vel reconciliarentur, vel ut à Pontifice penitentia imponeretur; qua demum peracta ab Episcopis absolventur.

Id docent monumenta hujus Sæculi. Episcopi ergo ipsi casus Summo Pontifici primum reservant; nec tantum in aliquo casu particulari, sed etiam subinde generali decreto criminis alicujus reos non esse à Papa inferioribus absolvendos decernentes; ut patet ex Concilio Londinensi An. 1143. ubi generaliter statutum fuit, *Ne aliquis, qui Ecclesiam Cameteriumque violaverit, vel in Clerico, aut Viro Religioso manus iniecerit violentas, ab alio, quam ab ipso Papa possit solvi.* Cause vero, cur Episcopi his Sæculis ipsi quodammodo Romano Pontifici casus reservaverint, ea præcipua fuit, ut hæc reservatio difficilior esset obtinendi à crimine commisso absolutionem occasio, atque hæc difficultate à criminibus patrandis retraherent homines ad scelera prona, ut patet ex eodem Concilio; subdant enim Patres: *Nullus enim honor vel reverentia ferebatur Deo Ecclesie vel ejus Ordinatis à Prædonibus sceleratis, sed æque Clerici ac Laici capiebantur, redimebantur, & in vinculis tenebantur.*

82. Eodem tamen Sæculo Romani Pontifices casus sibi non unos privative ad alios Orbis Episcopos reservabant.

Propositio in apicem ponitur ex gestis S. Gregorii VII. qui Sæculo XI. quo torrens simonia & incontinentiæ Clerum abripiebat, ex fine mox laudato, crimina simoniae & concubinæ suæ absolutioni reservabat, de quo late egimus lib. 1. tit. 8.

83. Dum Sæculo XI. & deinceps Romanis Pontificibus aliquod crimen reser-

vaba-

vabatur, illius absolutio aliis non concedebatur; sed oportebat, ut illo innodatus personaliter se Pontifici sisteret.

Exemplum hujus disciplinae suppeditat ep. 160. Ivonis Carnotensis pro Sæculo XII. Quo vero tempore Pontifices absolutionem à casibus reservatis inferioribus Presbyteris & Confessariis delegare ceperint; incertum est, inquit Espenius? hoc constat, quod Sæculo XV. pius ac doctus Gersonius desideraverit, ut hæc absolvendi facultas pluribus fuisset communicata; quo intelligitur, eo adhuc tempore parce fuisse concessam. Quæ hic dicenda forent circa Sigillum Confessionis, suppleta jam sunt ex dictis; jam enim Sæculo II. Confessarii non audebant prodere peccata sibi revelata in Sacro Tribunali, sed hortari poterant Penitentem, ut pro adificatione unum alterumve palam ediceret, ut patet ex celebri loco Origenis supra N. 15. relato & ex œconomia Ecclesie Sæculi III. circa Presbyterum Penitentiarium à Sozomeno recitata, quæ in ipso *taciturnitatem* præ cæteris virtutibus requirebat; quæ aliunde jure naturali gravissime inculcatur. Ad alterum ergo rubricæ membrum de remissionibus procedimus.

§. VII.

De Indulgentiis.

84. **Q**uemadmodum Indulgentiarum promulgatio, jussu Leonis X. facta, Luthero occasionem dedit à Romana Ecclesia discedendi, ac magnam Europæ partem in Schisma ac Hæresim trahendi; ita ejus Sequaces, ac verbo omnes Sectæ post Lutherum exortæ, inter reliqua Catholicæ Ecclesie capita istud de indulgentiis vel maxime exagitant. Ut ergo Juris Canonici Candidatis ideam justam de re in plateis decantata, & tamen paucis accurate perfecta ingeramus, eam Dogmatico-Historica notitia, quæ

in obvis Authoribus fere desideratur, & tamen controversiæ huic utilitissime penitus introspicendæ omnino necessaria est, illustrare constituimus. In limine tamen Tractatus observatum velim, Novatores ex illis principis, quibus negant, remissa semel culpa, satisfactionem competentem esse necessariam in ordine ad delendam penam, etiam negare utilitatem omnem indulgentiarum, potestatemque in Ecclesia eas concedendi, nimirum, quia per fidem in Christum à se jactatam, seu per ipsam firmissimam in Christum fiduciam noxam omnem, & omneque penæ debitum credunt remitti, propterea quod Christus pro omnibus cumulate, & plenissime satisfecerit; & hinc quod in Sacerdote nulla alia potestas sit, præter eam, quæ sita est in Ministerio annuntiationis, & concionis. Sicut autem, dum Veterum testimonis de penitentis impositis, atque etiam post absolutionem à peccatis adhuc persolvendi demandatis, quæ præsentis titulo abunde retulimus, obruuntur, solemne effugium in eo collocant, Satisfactiones Canonicas olim præscriptas non fuisse ordinatas ad compensationem aliquam Deo reddendam, sed ad publicum emendationis testimonium exhibendum Ecclesie; ita dum à Sæculo I. Indulgentias in usu fuisse ex eadem ratione negare non possunt, eodem modo dicunt, eas nequaquam eo animo vel ab Apostolo Paulo, vel à Patribus concessas fuisse, ut penæ peccatoribus post remissam culpam Deo debite relaxarentur, sed illas Penas Canonicas NB. ad publicum emendationis testimonium exhibendum Ecclesie solummodo impositas, fuisse mitigatas. Unde Lutherus inter Articulos à Leone X. proscriptos hunc quoque posuit: *Indulgentia his, qui eas veraciter consequuntur, non valent ad remissionem penæ pro peccatis actualibus debite apud divinam justitiam.* Apparet ergo, quod Heterodoxi in materia de Satisfactione ac Indulgentiis argumentum

Bbb 2

ex

ex perpetua traditione Ecclesie non negent, sed ipsum sensum traditionis; & consequenter sicut ad illos revincendos de necessitate satisfactionis in ordine ad delendas poenas post remissam culpam Catholico ostendere oportet, Patres ex hoc sine primario poenitentiam tum publicam, tum privatam imposuisse, quamvis una intenderint & testimonium publicum emendationis Ecclesie exhibendum, peccatores à relapsu deterrendos, &c. quod præstitimus supra §. 3. agendo de poenitentia publica & privata; ita in præsentia materia id tanquam princeps caput urgere debet, traditionem Patrum ad id etiam tendere, quod & Indulgentiæ in Ecclesia concedi possint, & concedendæ sint, ut poenæ pro peccatis Deo debite relaxentur, quamvis etiam concessæ fuerint ex hoc sine, ut Poenæ Canonice ab Ecclesia subinde exactæ & publice subeunda ex parte vel ex toto remitterentur. Id quod elucebit, dum præmissa nomenclatura Indulgentiarum, earumque in stricta significatione sumptarum definitione, varias earum species, varium illarum usum, & abusum retulerimus; partes enim cordati Viri, quem esse vel maxime exigit officium Historici, uti antehac, quemadmodum speramus, ita in præsentia, ac futuris materiis sustinebimus.

85. Nomen Indulgentiæ derivatur à verbo indulgere, atque idem vult, quod aliquid remittere, seu relaxare. Unde quod hodie phrasi Ecclesie dicitur Indulgentia, olim frequentius dicebatur remissio, atque inde præsens Titulus Decretalium non inscribitur de Poenitentis & Indulgentiis, sed de Poenitentis & Remissionibus.

86. Indulgentia in sensu stricto sumptata, seu quo sensu eam concedit Ecclesia Romano Catholica, recte à nostris definitur, quod sit beneficium ab Ecclesia concessum peccatoribus, quo remittitur ipsi pars satisfactionis, quæ ipsis vel in-

juncta fuit, vel debuisset injungi pro peccatis post baptismum commissis; subintelligit in ordine ad satisfaciendum Deo, & delinandas poenas Purgatorii, cujus existentiam probavimus lib. 3. titulo 41.

Per partem satisfactionis innotuit, quod per indulgentias non tota satisfactio remittatur, sed tantum pars; neque vult Ecclesia peccatores eximere ab agenda poenitentia, sed præbet illis duntaxat remedium & supplementum infirmitatis; modo divine justitiæ satisfaciendi ipsi quantum in se est, reliquum Ecclesia condonat vel ex parte, vel ex toto, ut recte cum aliis notat Bouchetus. Præterea illa verba: Quæ vel injuncta fuit, vel debuisset injungi, ideo ponuntur disjunctive, ut in definitione Poenitentiae comprehendatur primo satisfactio lata per Canones Poenitentiales, de quibus egimus lib. 1. tit. 2. hæc enim emolli potest, & sæpe emollita fuit per indulgentias, ut mox videbimus. Secundo ut comprehendatur satisfactio ipsi Deo debita. Cum enim poenitentia tunc solum liberet à lege satisfaciendi Deo, cum fuerit ad peccati gravitatem accommodata, & homines scire nequeant, quantum poenæ requiratur, ut exarquet mathematicæ culpam, adeoque, præsertim hodie, quo vetus rigor poenitentiae evanuit, post peractam poenitentiam à Confessariis impositam fere semper peccatoribus superfluum plurimum satisfactionis exsolvendæ, ut Divina justitia plane compensetur; hæc satisfactio indolgentia remittit. Ex hac porro definitione patet, indulgentias nec culpam, nec poenæ aternæ reatum remittere; hæc enim solum remittuntur per Sacramentum Poenitentiae, aut per contritionem perfectam, quorum neutrum est indulgentia. Jam ad nostrum institutum.

87. Ecclesia à Christo accepit potestatem concedendi indulgentias.

Propositio imprimis constat ex illis Christi verbis apud Matth. 16. v. 19. Quodcumque ligaveris super terram, &c.

& ex illo Joannis 20. v. 23. Accipite Spiritum S. quorum remisistis, &c. qui textus cum neque culpam, neque poenam excipiant, ad potestatem utramque remittendi extendendi sunt. Ex dictis vero §. 1. 2. &c. hujus Tituli manifeste constat, Apostolos, eorumque Successores per dicta verba accepisse potestatem remittendi culpas Fidelium non tantum quoad Forum Ecclesiasticum, sed etiam Divinum: igitur à fortiori potestatem remittendæ vel retinendæ poenæ quoad Forum Ecclesiasticum & Divinum accepisse præsumendi sunt. Secundo ex perpetuo usu Ecclesie in concedendis indulgentiis jam demonstrando.

88. Hæc potestate à Christo accepta usi sunt ipsi Apostoli.

Magnificum exemplum hujus usus suppeditat S. Paulus 2. ad Corinth. cap. 2. ubi primam indulgentiarum speciem in favorem Corinthii incessuosi, quem in ep. 1. ad eodem excommunicaverat, Sathanæque in interitum carnis tradiderat, hoc est, poenitentiae subjecerat, his verbis exprimit: Sufficit illi, qui ejusmodi est, oburgatio hæc, quæ sit à pluribus; ita ut è contrario magis donetis & consolamini, ne forte abundantiori tristitia absorbeatur, qui ejusmodi est. Propter quod obsecro vos, ut confirmetis in illum caritatem. — Cui autem aliquid donastis, & ego; nam & ego, quod donavi, si quid donavi, propter vos in Persona Christi, ut non circumveniamur à Sathana. Hanc igitur Corinthium vult à Concubivis in gratiam ac communionem nunc recipi, non quod jam totaliter satisfecisset, atque poenam tanto crimini debitam integram persolvisset; sed ei indulgeri vult, quod agendum supererat, ne abundantiori tristitia absorbeatur. Nam quamvis peccatum confessus fuerit, ipsiusque poenitentia opera, quam gratia & beneficio veniam consequi: ait S. Chrysostomus Hom. 4. in ep. 2. ad Cor. sub-

dens: Ob idque, ait, donetis & consolamini. Et quod sequitur, idem declarat. Non enim, inquit, quod id promereretur, nec quod eam, quam par sit, poenitentiam præstiterit; sed quia infirmus est, idcirco hoc peto. Unde etiam subjungit, ne forte abundantiori tristitia absorbeatur, qui est ejusmodi. Quæ verba sunt hominis magnæ poenitentiae testimonium ipsi tribuentis, nec eum in desperationem ruere sinentis. En ergo indulgentiam ipsissimam, quam supra N. 86. cum Theologis Catholicis definivimus, ab Apostolo concessam, dum lapsus Corinthio ac poenitentiam agenti partem satisfactionis injuncta remittit. Quod autem eam non solum remisit ut Ecclesie, verum etiam ut Deo debitam, brevi patebit.

89. Usus concedendi Indulgentias post Apostolorum tempora perseveravit primis & mediis Sæculis.

Propositio in apicum ponetur profereudo varias earum species, quæ primis & mediis Sæculis in usu fuerunt. Itaque secunda species indulgentiarum illa est, de qua loquitur Synodus Nicæna C. 17. & Ancyra. Can. 4. & 5. aliique Veteres Canones, decernentes, ut Episcopi modo conversationis ipsorum Poenitentium considerato potestatem habeant, vel Clementia utendi, vel plus temporis adjiciendi. Quemadmodum in terminis habet citatus C. 5. Synodi Ancyra. Licuit ergo, inquit Suarez disp. 49. de Indulg. Sect. 3. N. 1. Episcopis ex canonicis poenitentis publicis, quæ pro diversis criminibus imponi solebant, aliquid Poenitentibus remittere, si eorum vita & laudabilis conversatio id mereretur. Quæ remissio vera indulgentia fuit, valde tamen respectu modernarum restricta, cum non daretur nisi ad meritum Poenitentis. Tertia species Indulgentiæ Sæculo III. occurrit apud S. Cyprianum, quæ dabatur ab Episcopis ad preces & intercessionem Martyrum. De illa sic scribit S. P. ep. 15. Si qui, libello à Martyribus accepto, de

Sæculo excederent, exomologesi facta, & manu eis in penitentiam imposta, cum pace sibi à Martyribus promissa ad Dominum remitterentur. Hoc est, lapsi in Idololatriam, etiam si vita durante penitentes non fuerint, nec penitentiam petierint, si periculo mortis urgente penitentiam cum lacrymis & magno affectu declaraverint, eis hæc indulgebatur, manu eis in penitentiam imposta cum pace, id est: reconciliati ad Dominum dimittebantur, si modo libellis Martyrum essent muniti. Hoc œconomice sive per Indulgentiam in favorem Martyrum decretum fuisse, scribit Cyprianus, cum antehac, qui sanus penitentiam non petierat, eam nec in vitæ periculo constitutus accipiebat, uti vidimus supra.

Ad eandem preces Martyrum concessa etiam fuit sanis aliqua indulgentia, seu relaxatio Penarum Canonicarum, uti ex epistolis S. Cypriani probat Morinus lib. 9. c. 24. magna tamen cautione & moderatione Episcopi has indulgentias largiebantur, ut infra videbimus. Tribus ergo prioribus ac subsequis Sæculis non nisi infirmis, & quidem ob sola merita Martyrum, concedebatur integra relaxatio seu Indulgentia Penarum Canonicarum, sanis vero ob Martyrum preces, aut fervorem Penitentium pars sola satisfactionis remittebatur, & quidem magna cum moderatione, reliquis remanentibus persolvendis. Sæculo vero XI. orta est quarta species indulgentiarum, à prioribus in hoc distincta, quod opera satisfactoria à Canonibus Penitentia libis præscripta in aliud quodpiam opus, laboriosum tamen, ac propter evidentem aut apparentem Ecclesie utilitatem susceptum committerentur. Insigne, inquit Morinus, & memorabile hujus indulgentiæ, sive remissionis exemplum fuit Expeditio Hierosolymitana hortante Urbano II. in Concilio Claromontano, à Gallis An. 1096. suscepta, & descripta à Guillelmo Tyrio de Bello Sacro, in quo Concilio hic Ca-

non conditus est: *Quicunque pro sola devotione, non pro honoris vel pecunie adeptione, ad liberandam Ecclesiam Dei Hierusalem profectus fuerit, iter illud pro omni penitentia ei reputetur.* Hanc porro indulgentiam, seu remissionem plures sequentes Pontifices confirmarunt, ut ostendit Morinus lib. 10. c. 19. Quam expeditionem cum penitentia publicæ rei ob varias causas, quas refert Espenius, suscipere mallet, quam hujus gradus subire, inde factum est, quod occasione hujus indulgentiæ, sive potius commutationis, sensum abrogata fuerit Penitentia Canonica, Canoniceque Penitentiales. Quæ abrogatio majus incrementum adhuc cepit, quando ea remissio etiam facta fuit iis, qui cum legitime impediti personaliter ad expeditionem non pergebant, saltem Militum suis sumptibus eo mittebant, & alebant. Quis enim hos sumptus ferre non maluisset, quam multorum annorum laboriosam illam penitentiam ad præscriptum Canonum subire? Ex hac vero indulgentia, quæ nullam jam opus laboriosum ad sui consecutionem exigebat, alia seu quinta species aut formula indulgentiarum orta est circa medium Sæculi XII. quæ quantum est dissimilis præcedentibus indulgentiis, ita similis est omnino modernis; cum enim jam invaluisset, & persuasum esset, licere integram penitentiam remittere, & omnium peccatorum remissionem dare iis, qui pecuniam contulissent in expeditionem contra Infideles aut hæreticos; non apparebat, cur non liceret quoque integram, aut saltem partem penitentiam remittere illi, qui elemosynam conferret in aliud pium opus, v. g. in ædificationem, aut reparationem Ecclesie, Monasterii, Hospitalis, &c. Formula hujus indulgentiæ erat: *Qui denarium in ædificationem aut reparationem hujus Ecclesie, aut Oratorii contulerit, tertiam vel quartam, &c. partem penitentiarum imponendarum illi in Domino relaxamus,*

ut

ut refert Morinus lib. 9. c. 20. N. 2. qui & ibidem monet, quod eodem tempore extensa fuerit eadem relaxatio ad res Sæculares, pontium, itinerum, rerumque similiarum resfectionem: quæ indulgentia deinde extensa fuit ad alia pietatis opera, v. g. visitationem alicujus Ecclesie cum oblatione ibidem, orandi ad intentionem concedentis Indulgentiam, & tenorem Bullæ indulgentialis, in quo statu de facto persiluit in Ecclesia. Notat vero Morinus, quod hæc relaxatio merito possit dici causa remissarum & tandem absolutarum Penitentiarum Canonicarum. Quis enim longissimis & durissimis penitentibus noctu diuque incumbere vere velit, qui uno denario, aut etiam obolo, juxta Episcopi mandatum erogato, tertia Penitentiarum Canonicarum parti summa quadrantis satisficit, & triplicato denario totam summam albo expungit? quidquid subtiliter dicatur & disputetur, hoc axioma posito, difficillime Penitentia Canonice actio persuadetur. — Stupidissimus quisque ad hanc consequentiam intelligendam idoneus est. Et hinc apud eundem Morinum advertit Petrus Cantor, qui circa medium Sæculi XII. floruit: *His indulgentiis multos contradixisse, alios varie de iis, earumque effectu dubitasse, eas nihilominus, promoventibus præsertim Episcopis, magnos brevi progressus fecisse, ea præcipue ex causa, quod lucrum temporale & maxima commoda in Ecclesiarum fabricas & Episcopos redundarent.* Advertit insuper Morinus ex verbis Petri Cantoris, privatos quidem Episcopos certatim hanc consuetudinem stabilivisse; sed cum scribebat Cantor, Romanos Pontifices eam, quantum ille rescire potuit, nondum vulgo usurpasse, & penitentia actionem huic relaxationi longe prætulisse.

90. An ante Sæculum XII. hoc posteriori modo concessæ fuerint à Romanis Pontificibus, aliisve Episcopis indulgentiæ? is est inter Doctores Catholicos.

Doctissimus Morinus, cui passim assentiuntur Eruditi, teste Van-Espen, propugnans, nullum authenticum hujus indulgentialis formulæ, ad ejus tenorem modernæ indulgentiæ largiuntur, monumentum Sæculo XII. antiquius hæcenus repertum fuisse. Dumque ipsi obicitur testimonium Guillelmi Altiflod. in Summa lib. 4. tr. 6. cap. 9. ubi asserit S. Gregorium M. elargitum fuisse 50. annorum indulgentias visitantibus Romæ Ecclesiæ Stationum, quem secuti sunt celebres post ipsum Scholastici; respondet, apud Gregorium ista nunquam occurrere, nec quid aliud, quod aliquatenus illa confirmet: & si hujusmodi indulgentiarum formula in usu fuisset, utique ob suam commoditatem fuisset frequentissima; cum tamen nec eo tempore, nec multis ante & post Sæculis ulla memoria, ullum vestigium, ulla umbra illius occurrat. Et hinc ad auctoritatem Scholasticorum ait: *Quis nescit qua critice valent in antiquis operibus discernendis & dispungendis periculis istorum Sæculorum Auctores? Admodum autem verisimile censet Van-Espen, hos Scholasticos vulgarem, qui tunc erat, errorem secutos fuisse; cum enim Sæculo XIII. Pontifices soliti essent dare aliquas indulgentias Ecclesiæ Stationarias visitantibus, atque apud Joannem Diaconum legeretur, S. Gregorium Stationes per Basilicas vel Beatorum Martyrum Cœmeteria ordinasse, vulgus ex presentibus de præteritis judicans suppositit, S. Gregorium Stationes has ordinando etiam indulgentias concessisse, quemadmodum à posterioribus Pontificibus factum viderat: quam Populi opinionem ad regulas historiæ & critices non examinavit, pro suo tum more Theologi, hallucinatus fuit. 2. Ad epistolam Leonis III. ex qua Baronius opinatur, Sæculo IX. similes Indulgentias concessas fuisse, ait, illam ante trecentos, vel ad summum 400. annos consistam fuisse, Leonique suppositam ab aliquo Verdeni Monacho*

11

in sui Monasterii commodum & gloriam, huiusque suppositionis graves notas ex ipso tenore adducit. 3. Denique, dum pro antiquitate harum indulgentiarum cum Baronio, alisque allegatur antiquus marmoreus lapis qui Romæ in Ecclesia SS. Sylvestri & Martini exstat, in quo insculptum legitur, à Sergio Papa varia SS. Corpora ibidem fuisse recondita, cum hoc additamento: *Et dictus Pontifex concessit singulis, ut ad hanc Ecclesiam venientibus, in festiuitatibus istorum Sanctorum tres annos & tres quadragenas de vera indulgentia;* respondet, quod, cum Anastasius Bibliothecarius in vita hujus Pontificis referens illam Ecclesiam dictam in meliorem & pulchriorem statum à fundamentis erexisse, atque in eadem plura SS. Corpora, quorum nomina refert, condidisse; nullam tamen indulgentiarum concessarum mentionem faciat, insuper alia nonnulla, quæ contrarium suadent, referat, non obscurum esse, manu recentiore quædam addita fuisse ab eo, qui lapidem posuit, & descriptionem cudit, quemadmodum plurimum probat R. P. Papebrochius in Propyleo ad Acta SS. mensis Maji dissert. 17. Et ex eodem Anastasii silentio, alisque positivis argumentis nullam apud Eruditos fidem mereantur indulgentiæ plenariæ, quæ à S. Sylvestro concessa dicuntur visitantibus Ecclesiam Lateranensem, quemadmodum in magna tabula Basilicæ istius hodie inscriptum est. Certe rigor Sæculi IV. cuius initio Romæ sedit S. Sylvester, quo pœnitentia publica cum magna moderatione, & quidem ex parte solum subinde relaxabatur, ut vidimus N. præced. has indulgentias plenarias ob tam leve opus, quale est visitatio Ecclesiæ, patenter excludit.

91. Ex hac Morini, quem Eruditiones plerique hodie sequuntur, sententia nullatenus inferre possunt Protestantes, indulgentiarum usum Sæculo duntaxat XI. in Ecclesia notum fuisse, aut potestatem

concedendi indulgentias ab Episcopis & Pontificibus illo Sæculo primum usurpatam.

Modum enim duntaxat concedendi indulgentias hoc Sæculo mutatum fuisse contendit Morini sententia, ut patet ex dictis; indulgentias vero ipsas à temporibus Apostolorum concessas fuisse ex istdem constat. Variè autem posse sentire Eruditos circa formam & modum concedendi indulgentias patet, cum à Tridentino nihil aliud definitum fuerit, quam iudulgentiarum potestatem à Christo in Ecclesia relictam esse, illarumque usum Christiano Populo maxime salutarem esse: uti habet hodierna Professio Fidei.

92. Ecclesia constanter & recte credit indulgentias liberare hominum à pœna temporali non solum coram Ecclesia, sed etiam coram Deo.

Et quod recte crediderit, probatur ex verbis Matth. 16. *Quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in Cælis.* ex quo textu cum Apostoli eorumque Successores potestatem acceperint solvendi culpas Fidelium coram Deo, ut late contra Novatores probavimus §. 1. 2. &c. hoc Tit. cur eandem non acceperint quantum ad solvendas pœnas culpis debitas per indulgentias? unde & S. Paulus ait, quidquid incestuoso Corinthio donavit, se in Persona Christi donasse? Quod autem id constanter & hoc ipso recte crediderit Ecclesia, cum falli non possit, exinde probatur, quod in exordio suo Sacerdotes pœnitentias injunxerint pro peccatis occultis, & pœnitentiæ publicæ non subiectis; ex dictis enim hoc titulo constat ab Ecclesiæ canabulis Confessione secretam cum publica fuisse in usu, nec fuisse Pœnitentes obligatos occulta peccata publice confiteri, ut habet Origenes L. supra cit. & alii Patres: certum autem est Confessarios pro peccatis occultis non Canonicis injunxisse pœnitentias privatim subeundas: cum ergo in illo casu non redderetur testimonium publi-

blicum emendationis coram Ecclesia, sicut per pœnitentiam publicam, eas injunxerunt ut *satisficeret Deo*, quod etiam patet in peccatis Canonicis Clericorum, quæ privata satisfactione erant castiganda, ut supra vidimus, & consequenter non alia ratione imponebantur, quam ut *satisficeret Deo*: & quæso, cur tot tantæque preces olim fundebantur super Pœnitentes publicos? nunquid ut reconciliarentur cum Ecclesia? Ecclesia ergo sibi ipsi preces obtulit, ut peccatoribus fieret propitia. Certe hæc omnia vanum reddunt Protestantium effugium, Indulgentias olim eo solo sine concessas fuisse, ut relaxarentur Pœna Canonica coram Ecclesia, ipsique Patres apertis verbis testantur contrarium; non alia enim mente Martyres olim Indulgentias concessere, quam ut peccatores etiam coram Deo à pœnis in altera vita luendis liberarentur: *Ut cum pace à Martyribus sibi promissa ad Dominum remittantur*, ait S. Cyprianus ep. 41. qui tract. de Lapsis agnoscit merita Martyrum & opera Iustorum plurimum valere apud Deum, & Tertull. Montanista factus lib. de Pud. c. 22. Martyres fugillabat, quod sibi assumerent potestatem dimittendi per sua merita pœnas Divinæ justitiæ debitas. *Sufficiat Martyri*, inquit, *propria delicta purgasse ingrati & superbi est, in alios quoque spargere, quod pro magno fuerit consecutus.* Supponit igitur Tertull. tamen damnet, hanc fuisse suo tempore Ecclesiæ fidem, posse Fideles meritis SS. Martyrum apud Deum juvari. Et certe Martyres dabant peccatoribus jam jam morturis, qui pœnitentiam sani non egerant, Indulgentias, quas etiam Episcopi illis applicabant; si autem credidissent Indulgentias solum dari, ut redimatur pœna Ecclesiæ, non Deo debita, cur eas prope diem discessuris tam sollicitè impendebant, qui ipsi opus non habebant, utpote quos in sententia Protestantium mors ipsa Ecclesiæ debito eripiebat, &

Tom. II.

ad Paradisum transmittere? Nec dicatur ex his solum sequi pœnitentias olim etiam injunctas fuisse ad emendationem, & consequenter Indulgentias adhuc non fuisse concessas, ut satisfiat Deo; libro enim tertio tit. 41. luculentis priorum Sæculorum Patrum testimoniis demonstravimus, Ecclesiam fuisse orationes, Missasque celebrasse pro defunctis, ut à pœnis peccatis in vita commissis debitis solverentur: igitur semper censuit pœnas debere pro peccatis Deo ab hominibus persolvendas. Ergo ex hoc sine eas peccatoribus injunxit, consequenter etiam illas per Indulgentiam tanquam Deo debitas relaxavit.

93. Usus Indulgentiarum etiam in Ecclesia Græca est perpetuus.

Illum primis Ecclesiæ Sæculis in hæc Ecclesia viguisse probant ea testimonia, quæ pro eodem evincendo in Ecclesia Latina initio hujus s. attulimus; inter ea siquidem occurrit etiam Canones Conciliorum Orientalium Nicæni, Antycyran, &c. eundem vero de facto in eadem Ecclesia perdurare cum aliis in Euchologio Græcorum à se commentato testatur Goarius, qui ad calcem Notarum in orationes super Pœnitentes, relata eorundem Confessione, & Absolutione, ita pergit: *Animadvertite Pontifices quosvis maxime Episcopo Superiores, diplomata quædam, à Pœnis & Canonibus non plene adimpletis Pœnitentes eximentia, maxime circa discessum ex hac vita extra Sacramenti susceptionem, ut fiant Pantitropo Synkechorimeni, concedere: & hæc Synchorocharta, chartæ condonatiæ Indulgentiarum vicem apud Græcos obtinent, earumque forma in Attaliano Euchologio exstat.* Post hæc tres orationes refert, quibus Græci Episcopi Indulgentias conferunt, quorum prima est Germani Amathuntis Episcopi, in qua, post relatam potestatem dimittendi peccata & pœnas peccatorum, discipulis à Christo datam, ab ipsis vero successive

Cccc

ad

ad Successores delapsam, ponitur absolute à Censuris, & Indulgentia quorumvis aliorum peccatorum Patribus Spiritualibus jam confessorum, accepta ab ipsis pro isdem penitentia. Quam peccatorum confessionem præcessisse supponunt & reliquæ duæ orationes, atque hinc non peccata, sed poenæ reatum coram Ecclesia & coram Deo laxant.

94. Utraque Ecclesia ab antiquis temporibus Indulgentias defunctis applicat; diverso tamen longe modo ab eo, quo eas concedere solet vivis.

Prior pars quantum ad Ecclesiam Latinam constat ex eo, quod Paschalis I. ante annos 700. similes Indulgentias concesserit, ut ex Gabriele refert Bougetus P. 3. Sect. 1. c. 5. §. 21. pluresque alii Pontifices apud eundem Gabrielem, qui praxis notoria fuit Sæculo XIII. cum eam commententur S. Thomas, S. Bonaventura, &c. & hucusque perseverat. Quantum vero ad Ecclesiam Græcam Goarius L. mox citato, post orationes Indulgentiales pro vivis refert orationes, quibus Greci mortuos suos à poenis peccatis debitis, atque à Censuris Ecclesiasticis absolvunt, quorum prima ita sonat: Dominus Jesus Christus Deus noster, qui divina sua mandata SS. Apostolis & Discipulis, ut lapsorum peccata ligarent & solverent, dedit, à quibus & nos deinceps idem præstandi occasionem sive auctoritatem accipimus; ipse tibi, fili spiritualis, si in aliquo sponte vel invito voluntate in hoc Sæculo deliquisti, parcat nunc & semper & in Sæcula Sæculorum. Amen. Aliæ orationes, quæ absolvent à Censuris, infra commodius referentur. Ex his vero valide confirmantur superius dicta de sensu Ecclesiæ circa Indulgentias conferendas; utramque nimirum semper censuisse eas conferri non solum ad relaxandas poenas peccatis debitas coram Ecclesia, verum etiam coram Deo, cum eas defunctis etiam applicet, ut Purgatorii poenæ his suffragiis iis relaxentur.

Quantum ad secundam partem, cum Ecclesia jus clavium in defunctis non habeat, utpote quæ solum accepit potestatem solvendi super terram, iis Indulgentiam non concedit per modum absolutionis quemadmodum vivis, sed solum per modum suffragii, inquit Bougetus L. cit. ex quo infert, Indulgentiam in gratiam mortuorum concessam nihil aliud esse, quam preces efficaciores ad mortuorum solatium ab Ecclesia fufas; ita ut mens Ecclesiæ ea sit in concessione harum Indulgentiarum, ut offerat specialius pro mortuis suas preces junctas NB. meritis & Christi & Sanctorum, in quibus Catholici collocant Theaurum Ecclesiæ inexhaustibilem, unde Pontifices & Episcopi Indulgentias pro vivis & defunctis enarrato modo dispensant. Quæ Bougetus, proposita sibi postmodum questione circa Altaria Privilegiata, an nimirum certum sit, liberari animam ab igne purgatorio, quoties in uno ex illis Altaribus Sacrificium offertur pro mortuis? Respondet: Nihil ex Scriptura vel Traditione erui potest, quod faveat huic de Altaribus Privilegiatis opinioni. Neque illud est Altarium hujusmodi privilegium. In eo positum est; quod dum Missa celebratur in illis Altaribus, applicat Ecclesia, specialius orando pro mortuis, merita Christi & Sanctorum. Hæc omnino est mens Bougeti; interim ad veritatem hanc magis assequendam oportet, ut insistantur mori & consuetudini universalis Ecclesiæ.

95. Solut Romanus Pontifex & Concilium Generale concedere possunt Indulgentias per totam Ecclesiam, Episcopi vero solum per suas Dioceses: quæ illorum potestas insuper magnopere restricta fuit per Concilium Lateranense IV. Anno 1215.

Cur simplices Presbyteri Indulgentias dare nequeant, rationem allegat S. Thomas 3. p. Suppl. q. 26. art. 1. in O. dicens: Ecclesia assimilatur Congregationi Politicæ,

quia

quia ipse Populus Ecclesia dicitur; sed Conventus diversi vel Parochia in una Diocesi assimilantur Congregationi in diversis familiis, vel in diversis officiis. Et ideo solus Episcopus proprie Prælati Ecclesiæ dicitur, & ideo ipse solus quasi Sponsus annulum recipit, & ideo solus ipse habet plenam potestatem in dispensatione Sacramentorum — quasi Persona publica, alii autem, secundum quod ab eo eis committitur: sed Sacerdotes, qui Plebibus præficiuntur, non sunt simpliciter Prælati, sed quasi Coadjutores, unde in Consecratione Sacerdotis Episcopus dicit: Quanto fragiliores sumus, tanto magis his auxiliis indigemus. Et propter hoc etiam non omnia Sacramenta dispensant: unde Sacerdotes Parochiales, vel Abbates, aut alii hujusmodi Prælati non possunt Indulgentias facere. Ex quo etiam patet, cur Pontifex possit concedere Indulgentias per totam Ecclesiam, & Episcopi per Diocesium.

Quantum ad 2. p. certum est, Ordinariorum vi sui characteris posse non solum Indulgentias particulares, sed plenarias dare pro suis Diocesanis, cum sint Sponsi suarum Ecclesiarum; quin eos Plenarias Indulgentias Sæculo XI. & postea concessisse ex dictis supra N. 89. & seq. in apertum est. Cum vero Ecclesiæ Prælati hanc potestatem acceperint in Ecclesiæ ædificationem, non in destructionem, & huic Episcoporum œconomiz intendentiæ relideat penes Summum Pontificem vel Concilium Generale, quia Episcoporum hæc potestas ab utroque ex justa causa restringi possit; nemo est, qui dubitet, & hinc etiam in dicto Concilio restricta fuit propter Episcoporum indifferetam Indulgentiarum profusionem. Enjus verba: Ad hæc, quia per indiscretas & superfluas Indulgentias, quas quidam Ecclesiarum Prælati facere non verentur, & Claves Ecclesiæ contemnuntur, & penitentialis satisfactio enervatur; decernimus, ut dum dedicatur Ecclesia, non

extendatur Indulgentia ultra annum, si ve ab uno solo, si ve à pluribus Episcopis dedicetur; ac deinde in anniversario dedicationis tempore, quadraginta dies de injunctis penitentis indulgentia remissa non excedat. Hunc quoque dierum numerum Indulgentiarum litteras præcipimus moderari, quæ pro quibuscumque causis aliquoties conceduntur; cum Romanus Pontifex, qui plenitudinem obtinet potestatis, hoc in talibus moderamen consueverit observare. Et hocce Statutum hodie stricte sequuntur Episcopi.

96. Ab Apostolorum temporibus usque ad Sæculum XI. magna moderatione usæ est Ecclesia in concedendis Indulgentiis.

Propositio constat ex supra dictis; Apostolus enim ibi relatus incelluoso Corinthio non nisi post afflictionem penitentia tam gravem, ut ex ea desperationis periculum metueretur, Indulgentiam dedit. Ad ejuş exemplum Synodus Ancyrana ibi pariter relata Can. 5. non vult Episcopos in lapsos clementia uti, nisi post examinationem præcedentis vite, & quæ postmodum consecuta est. Similiter Canon Nicænus illis vult Indulgentiam solum concedi, qui & metu, & lacrymis, & tolerantia, & bonis operibus conversionem opere, & non tantum habitu ostendunt. Et hæc moderatio ut servaretur in largiendis Indulgentiis ad preces Martyrum, priorum trium Sæculorum Episcopi imprimis volebant. Et hinc non semel exhortati sunt Martyres, ut Lapsorum Personas, & criminum qualitates diligenter expendere, antequam Indulgentia beneficium pollicerentur, seu libellos darent. Nec satis, Episcopi libellos à Martyribus in favorem lapsorum oblatos prius ante, & sæpe quidem conciliariter examinabant, antequam precibus Martyrum annuerent; nec Indulgentias post illas discessiones dabant nisi finita persecutione, vel post mortem Martyrum; uti ex epistolis S. Cypriani, & Cleri Romani

Caec 2

mani ad longum probat Morinus, & ex ipso Van-Espen. Causa hujus moderationis fuit, quia metuebant Episcopi favientem persequente Indulgentias dare, ne spe Indulgentiæ consequendæ minus generosè & fortiter Christiani tormenta Tyrannorum sufferrent, atque facultas veniæ incentivum esset delinquendi. Hac vero specie Indulgentiarum cum perfectionibus ac Martyrijs absoluta, magnam nihilominus moderationem in dandis Indulgentiis ab Episcopis usque ad Sæculum XI. observatam fuisse, satis est in comperto, inquit Van-Espen; & vix ullæ de Indulgentiarum excessu ante illud Sæculum apud antiquos querelæ exstant.

97. Sæculo XI. & XII. effuse concedebantur Indulgentiæ ab Occidentalibus Episcopis, Romanis Pontificibus antiquam moderationem & parcitatem in iis elargiendis interim servantibus.

Quæ causa fuerit hujus disciplinæ, & quomodo successively in nimiam laxitatem abiverit? supra N. 89. & seqq. ostensum est.

Secundam vero propositionis partem variis testimoniis ostendit Baronius, & quidem ad An. 1177. relatis Indulgentiis unius anni concessis ab Alexandro III. in dedicatione Majoris Altaris in Ecclesia Ferrariensi subjicit: *Quibus videas usum ejus temporis concedendi per Pontifices Romanos Indulgentias, quæ unius anni terminum non excederent, præterquam in expeditione Terræ S. ut constat ex aliorum etiam Pontificum diplomatibus.* Hæc Baronius, qui deinde quasi consequens subinfert: *Quibus redarguuntur scripta, quibus proditur, concessum ab eodem Pontifice primis Dominicis singulorum mensium Anconitanis tantum Indulgentiarum, quantum arene possint capere ambæ manus simul junctæ.* Ex his vero obiter notari vult Van-Espen, quam à disciplina & moderatione, etiam Sæculo XII. à Pontificibus observata, sit aliena Indulgentiarum in annos centenos aut

millenos liberalitas, quam & absurdam, & Sedi Apostolicæ minime adscribendam, sed vel mere commentitiam, vel imprudenter extortam asserere non dubitat Etluis in 4. Sent. dist. 20. §. 20. Similiter Dominicus Soto in eundem lib. & dist. art. 1. q. 2. dicit: *Quinimo solent nonnumquam divulgari Indulgentiæ, quibus remittuntur quinque annorum millia aut plura penitentiarum, & quadragenæ totidem; ad hoc prima fronte responso dari posset eum Gersono Cancellario Parisiensi in suo Tr. de Absol. Sacr. atque in alio de Indulgentiis, quod ista portentosa Indulgentiæ non emanant à Papa, sed sunt Quæstorum imposturæ. Quare præfatus Doctor eas irridet & revera tam immodicus quæstus non est ferendus; nam audies nonnumquam Indulgentias 20000. annorum & ampliores. Quam Gersonii responsonem paucis interjectis amplectitur Sotus, & post ipsum moderni Eruditi. Ortum autem hic abusus Indulgentiarum traxisse videtur ex illa commutatione penitentiarum publicæ in certas preces aliaque, quibus paucis diebus plures anni penitentiarum à Canonibus præscriptæ redimebantur, ut supra N. 89. advertimus.*

98. Sæculo adhuc XIII. speciale moderationem in concedendis Indulgentiis non solum servarunt Romani Pontifices, verum etiam Episcoporum in earum elargitione profusionem reprehenderunt, ac restrinxerunt.

Posterior propositionis pars jam demonstrata est supra, ubi decretum Innoc. III. in Concilio Later. IV. hæc de re latum attulimus. Prior vero pars elucet in oeconomia Urbani IV. qui An. 1264. instituit Festum Ven. Eucharistiæ, tametsi maximo desiderio in celebritatem illius Festi ferretur; ultra 100. dierum tamen Indulgentiam horis Canonicis illius Festi interseculentibus non concessit: quas Indulgentias Martinus V. Sæculo XV. duplicavit, easque rursus duplicavit ejus immediatus Successor Eugenius IV. Hoc nihil.

hilominus Sæculo primùm ceperunt dari Indulgentiæ in Canonizatione Sanctorum, parce tamen; primus enim, qui eas concessisse legitur, Honorius III. An. 1225. in Canonizatione S. Laurentii Archiepiscopi Dublinensis, ejus festivitati alligavit 20. dierum Indulgentias; eodem Sæculo Gregorius IX. Festivitati S. Antonii de Padua annum unum; Clemens IV. Festivitati S. Hedwigis annum unum & 40. dies. Callistus III. Sæculo XV. in Canonizatione S. Vincentii Ferrerii accedentibus ad Sepulcrum vel Ecclesiam hujus S. septem annos & totidem quadragenas. His addidit Sixtus IV. eodem Sæculo in Canoniz. S. Bonaventuræ Dominicis singulis per annum dies 100. Dein Leo X. in Canonizatione S. Francisci de Paula A. 1519. pro 2. Aprilis 40. annorum & totidem quadragenarum Indulgentiam condonavit. Insuper dedit Indulgentiam Plenariam omnibus, qui ipsi Officio Divino ipsius Solemnis Canonizationis assisterant; qualem nullus ante hunc Pontificem hujusmodi de causa dedisse legitur. Quod autem hic Pontifex concessit assistentibus Solemni Canonizationis Officio, hoc subsequentes tandem extenderunt ad visitantes Ecclesias Sanctorum, uti hodie passim observari videmus: inquit Van-Espen. Ex his vero bene notavit Christianus Lupus, posteriores Pontifices in largiendis Indulgentiis longe liberaliores fuisse prioribus. Hinc Indulgentias nimias & extensas tum à se, tum à suis Prædecessoribus concessas, sive importunitate multorum extortas deplorans Sixtus IV. plurimas Sæculo XIV. revocavit; atque moderationem quandam adhibuit in Extrav. 5. de Penit. & Remissi. inter commanes.

99. Hæc tamen constitutio Indulgentiarum excessui efficaciter obviare non potuit, obstante illa specie Indulgentiarum, quæ elargiebantur occasione oblationum in bonum Ecclesiarum materialium, Hospitalium, vel Monasteriorum,

à Fidelibus factarum; tum ob enormes abusus, quos his & sequenti Sæculo commiserunt elemosynarum Quæstores, seu Prædicatores Quæstuarii.

Et quod primam causam attingit, cum ex dictis Indulgentiis notabile lucrum in Monasteria, Ecclesias, Hospitalia, alioquin de collectis illis participantibus redundaret; non mirum, quod difficile fuerit, omnem in earum largitione & usu excessum cohibere.

Quoad secundam vero notandum, quod elemosynaria Indulgentia post institutum Sæculi XI. sine Bellum Sacrum ab Urbano II. introducta, & sensim non tantum ad elemosynas ad sumptus hujus belli, verum etiam in alios pios usus pensas extensa, tam à Romanis Pontificibus, quam ab aliis Episcopis instituta fuerint Prædicatores, qui per singula Oppida & pagos adjuverant Indulgentias suis Concionibus, & Penitentium oblationes colligerent: & hos ista ætas titulavit *Elemosynarum Quæstores* ac *Prædicatores Quæstuarios*, inquit Lupus in disert. de peccatorum & satisfact. Indulgentiis c. 4. His Quæstoribus à Sede Romana dabatur litera, quibus exhortabantur Fideles ad elemosynas in dicta pia opera tribuendas, remissionem peccatorum seu Indulgentias pia largitate consecuturi, ipsique Quæstoribus regulæ hoc munus sanctè obeundi præscribebantur, quarum forma exhibetur ex Concilio Later. IV. sub Innocentio III. in cap. 14. h. tit. Quæ forma idcirco in dicto Concilio expressa fuit, ut ex illa Episcopi literas falsas à veris discernere possent. Quidam enim jam tunc, teste eodem Concilio, se alios mentiendi abusiones nonnullas in sua prædicatione proponebant. Quæ illorum temeritas per cursum unius Sæculi, seu ab anno 1215. quo habitum est Concilium Lateranense IV. usque ad Concilium Viennense, sub Clemente V. 1311. celebratum, in gravissimos excessus delapsa est, qui referuntur à Clementina 2. de Penit.

Pœnit. & Remiss. sub nomine hujus Concilii edita : quos omnes cohibere equidem studuit dictum Concilium, prohibens, ne *Quæstores aliqui (nisi Apostolicas vel Diocesani literas exhibuerint) quomodolibet admittantur, &c.* At frustraneum & sine effectu fuit hoc decretum, quæstus enim, qui nervus est mulcendo ventri, radices nimirum altas fixerat, ita ut non solum quorundam hinc inde Episcoporum, sed etiam Romanorum Pontificum Quæstores postliminio gravissimos abusus committerent, ut habet Christ. Lupus L. cit. & constat ex articulo 23. contra Joannem XXIII. in Synodo Constantiensi inter alios allegato. Sed quam horribilis esset Quæstorum multorum excessus tempore exortæ hæresis Lutheranae, testatur non solum Joachimus Camerarius de Bello Smalcaldico, Conventus Norimbergensis in sua ad Adrianum VI. legatione, alique, sed ipsis Tridentini Concilii Patribus apprimè notum fuit; qui proinde perpendentes has Indulgentiarum nundinationes materiam eidem hæresi ordiendæ ac propagandæ uberrimam tribuisse, nec præcedentium Conciliorum adversus horum abusus adhibita remedia quicquam perfecisse, eorumque malitiam & fraudem ita quotidie magno Fidelium omnium scandalo & querela exercecere, ut de eorum emendatione nulla spes amplius relicta videretur, unanimi consensu decreverunt Sess. 21. C. 9. de Ref. *Ut posthac in quibuscunque Christianæ Religionis locis eorum nomen, atque usus penitus aboleatur, &c.* Cumque non obstant hoc Concilii Decreto, nonnulli prætextu Indulgentiarum certis Ecclesiis, &c. per Romanos Pontifices concessarum, lucrum ex illis quærere pergerent, Pius V. Constitutione, quæ incipit, *Quam plenam, &c.* 99. in Bull. Rom. omnes Indulgentias, pro quibus manus sunt porrigenda adjutrices, & quæ quaestivandi facultatem quomodolibet continent, absolutissime cassavit.

100. Eadem Synodus in concedendis Indulgentiis moderationem juxta veterem & probatam in Ecclesia consuetudinem adhiberi cupit, ne nimia facilitate Ecclesiastica Disciplina enervetur.

Verba sunt Synodi in decreto de *Indulgentiis* : ubi notandum, hanc causam pro restringendis Indulgentiis Seculo XIII. adduxisse etiam Innocentium III. in Concilio Later. de quo supra, quam æquivalentibus verbis Seculo XV. etiam adduxerat Sixtus IV. N. præcedenti relatus, dum ait: *Ne cujusvis Indulgentiæ, remissionis, vel facultatis obtentu Christi Fideles procliviores ad illicita imposturam committenda reddantur, aut facilitas veniæ eis peccandi tribuat incentivum.* Quid, quod Ecclesiæ mens nequaquam sit, per Indulgentiam eximendi peccatores prorsus à lege satisfaciendi Deo præ peccatis in Evangelio præscripta, adeoque per illas nil aliud concedat quam vel præmium & consolationem Pœnitentibus, qui toto studio & summo fervore labores Pœnitentiæ susceperunt, vel remedium & levamen iis, qui cum velint labores eosdem suscipere, præ infirmitate tamen corporis, vel aliam ob rationem nequeant, ut par est, Deo satisfacere, ut cum Bougetto L. cit. docent Doctores Catholici, qui & graviter objurgant Confessarios quosdam, qui intaitu Indulgentiarum Plenariarum oppido leviores penas gravibus delictis injungunt: Non habent ergo cordati Protestantes, quod in facie Indulgentiarum, ut eam coloribus fidei depingit Romano-Catholica Ecclesia, atque à nobis jam exhibitæ est, rugam aliquam cum fundamento quærant; & si abusus prætantant, nonne illi saniori consilio à Trid. Synodo sublatis sunt, atque ab Ecclesia de factò reprobantur, quam à Luthero, qui ipsarum occasione schisma in caula Christi conflavit?

101. Famosa admodum species Indulgentiarum

gentiæ est, quæ Jubilæum vocari solet, eaque omnium largissima nominatur.

Illius Author Anno 1300. communiter censetur Bonifacius VIII. in Extrav. *Antiquorum de Pœnit. & Remiss.* inter communes; in qua plenam, largiorem, & plenissimam Indulgentiam largitur iis, qui vere pœnitentes & confessi hoc anno Basilicas Romæ visitaverint. Hasque Indulgentias solum omni anno 100. voluit iterandas. Quamvis vero hic Pontifex Indulgentias fuisse concessas visitantibus Basilicam S. Petri ex fida antiquorum relatione memoret; cum tamen earum nul- lum authenticum exemplar hætenus reperitum fuerit, Insuper Indulgentiarum Jubilæi communiter censetur. Per Indulgentiam autem plenam, largiorem, & largissimam nihil aliud intelligit, quam omnem possibilem; dicit enim antiquus Glossographus, Papam, se præsentem, dicta verba in Consistorio interpretatum fuisse, ut vellet ea significare hanc Indulgentiam adeo plenam, prout clavium potestas se extendit. Elapsis à prima celebratione Jubilæi 50. annis Clemens VI. An. 1350. celebravit Jubilæum, statuitque, ut quovis anno quinquagesimo recurret Extrav. *Unigenitus* eodem tit. inter com. Rursus anno 50. à celebratione Jubilæi nondum expleto Urbanus VI. (à quo famosum ac diuturnum Schisma Avenionense incepit, de quo Tit. 8. N. 27. egimus) tempus Jubilæi contraxit ad annum 33. de quo vide Theodoricum à Niem lib. 1. de Schismate c. 88. item Magnum Chronicon Belgii pag. 300. quam Urbani novitatem post Concilium Constantiense & extinctum Schisma Romana Ecclesia abiecit, rediitque ad Decretum Clementis VI. Et ita fuit usque ad Paulum II. seu ab Anno circiter 1420. usque ad An. 1464. Hic vero Pontifex voluit Indulgentias Jubilæi esse usque ad An. 25. quam reductionem confirmavit Sixtus IV. eodem Seculo in Extrav. *Quoadmodum* eodem Tit. inter com. atque

una omnes quascunque Indulgentias, etiam Plenarias, adinstar Jubilæi quibuscunque Ecclesiis aut locis extra Urbem, & sub quacunque forma à Sede Apostolica concessas, durante anno Jubilæi suspensas esse voluit, nec interim alicui suffragari. Et ita etiam hodie vivimus. Ante hanc Jubilæi reductionem ad annum 50. & postea factam ejusdem statuminationem ad An. 25. Bonifacius IX. ad Sæculi XIV. finem non tantum probavit reductionem Jubilæi ad annum 33. factam per Urbanum VI. suam Antecessorem; sed insuper, anno Jubilæi Romæ absoluto, eandem Indulgentias per modum Jubilæi ad alias Civitates extendit, de quo ait cit. Chronicon Belgii pag. 333. ubi legimus, quod cum in omnibus privilegiis concessionum prædictarum poneretur clausula: *Porrigentibus manus adjutrices, & ita ut hujusmodi Indulgentias, nisi qui ipsis locis vel Ecclesiis manum porrigeret adjutricem, nemo consequi posse videretur; à quibusdam has concessionem non fuisse magni factas, ut quas lucro magis, quam ex zelo tum ingratitas à Papa suspicarentur.* Hæc ergo species Indulgentiarum, esto spectatis omnibus spectandis in se esset innocens, à suis tamen cunabulis ob inevitabilia fere incommoda invidiam ciebat in Populo, usque dum per Concilium Tridentinum prorsus tolleretur, quemadmodum N. præced. vidimus. Hic ergo Bonifacius IX. Indulgentias Jubilæi Seculo XIV. primum extra Romam ad alias Ecclesias extendit; quæ tamen sub medium Sæculi XV. sub Nicolao V. necedum ad omnes Civitates, Oppida, & pagos extendebantur sequenti anno, sed duntaxat ad unam Regni aut Provinciæ Civitatem, & quidem ad preces Regias ac de singulari gratia, ut rectè reflectit Lupus occasione Chronici Belgici, in quo pag. 380. narratur, Ducem Burgundiæ à Nicolao V. pro Civitate Mechlinensi Jubilæi Indulgentias obtinuisse. Hanc ergo generalem ad omnes Ecclesias extensionem

primus fecisse creditur Paulus II. An. 1464. ad Pontificatum assumptus, ad Indulgentias concedendas promptissimus: quam sitam liberalitatem postliminio moderatus est in Extrav. 3. eodem Tit. inter com. Notat vero Espenius, usque ad Nicolaum V. inclusive nondum Literis Jubilæi insertam fuisse hodiernam clausulam, qua omnibus Confessariis sit facultas absolvendi à casibus reservatis, & commutandi vota. Id quod constat ex talibus Literis Cardinali Cusano ab hoc Pontifice datis, & relatis in cit. Chron. Belg. p. 380. Quia usque ad Sixtum V. qui sedit ad finem Sæculi XVI. notas non fuisse alias causas indicendi Jubilæum, nisi recurrentem annum eidem præfixum. Sixtus ergo V. primus est, qui à sua inauguratione pro felice regimine indixit Jubilæum per Bullam, quæ extat Tomo II. B. R. pag. 490. ubi Angelus Cherubinus monet: *Similem indictionem omnes fere*

Pontifices promulgare solent; eas tamen præteriti, hac duntaxat pro exemplo re-tenta, & alia addita Pauli V. Quibus haud obscure innuit, hanc indictionem à Sixto V. primum factam, à sequentibus Pontificibus in exemplum sumptam esse. Qui subsequentes Pontifices etiam Indulgentias Jubilæi promulgarunt, v. g. instante & urgente bello Turcico, &c. & merito; quia experientia constat, tempore Jubilæi non solum plurimos in-venteratos, ac tantum non desperatos peccatores ad veram penitentiam, frugemque redire; sed Christianos universim hac œconomica pietate ad meliora excitari: quæ omnia, ut alia commoda taceam, aptissima sunt ad placandam Divinam Majestatem, easque gratias obtinendas, quarum consequendam gratiam non tantum Jubilæa ordinaria, sed etiam extraordinaria à Romanis Pontificibus indici solent.

TITULUS XXXIX.

De Sententia Excommunicationis.

I. **I**n hoc Titulo Canonistæ non solum agunt de Excommunicatione, quæ est una species Censurarum Ecclesiasticarum, sed etiam de Interdicto & Suspensione, quæ reliquias efficiunt: insuper de Depositione, ac Degradatione, quæ pœnarum nomine nunc veniunt, ac de Irregularitate, quæ purum impedimentum Ecclesiasticum constituit. Nos de singulis ea, quæ ad historicam notitiam attinent, succincte dabimus, imprimis agendo de Pœnis Ecclesiasticis, ac de Censuris, earumque absoluteione in genere, eo quod magnam cum materia præcedentis Tituli connexionem habeant: deinde de Censuris, earumque absoluteione in specie, ac demum Titulum simul cum hoc libro concludemus notis, historicis de Ecclesiastica Irregularitate dandis.

§. I.

De Pœnis Ecclesiasticis, ac de Censuris in genere, nec non de Depositione, ac Degradatione in specie.

2. **E**cclēsia semper habuit auctoritatis Criminosis pro qualitate criminum, ac personarum.

Propositio ex dictis Titulo præcedenti, ubi egimus de Pœnitentia Publica, ac de Canonibus Librisque Pœnitentialibus, in apricum ponitur.

3. A primis tamen Ecclesiæ Sæculis usque ad Sæculum XII. circiter criminibus etiam judicialiter delatis, & juridice discussis hæ pœnæ non aliter imponebantur

tur, nisi in ordine ad Absolutionem Sacramentalem. Adeoque forum externum non erat distinctum à foro interno, nec alius huic, alius alteri iudex præstebatur in ordine ad illa discutienda, puniendâ, ac absolvendâ.

Utramque propositionis partem late probat Morinus libro 1. de administr. Sacer. Pœnit. c. 9. & 10. & constat ex dictis Tit. præced. §. de Ministro Pœnit. tum de pœnitentia publica, ubi vidimus, quod tam Episcopi, quam Sacerdos ille Pœnitentiarius criminosis ad suum tribunal delatos, ibique convictos pœnitentiæ publicæ in ordine ad *Sacramentalem Absolutionem* subjecerint, ac demum peractâ pœnitentia Sacramentaliter absolverint.

Et hinc durante illa disciplina non erat alius qui Excommunicationem, alius qui peccata solveret, ad quem *soluta Excommunicatione* Peccator esset remittendus; nec aliud Tribunal, in quo excommunicandus vel excommunicatus judicabatur, aliud, in quo Pœnitens excommunicatione soluta absolvebatur à peccato. Ita ut fateatur Morinus L. cit. nihil hæcenus à se inventum, quod contrarium usque ad Sæculum XII. probet; non tamen inficias it, in ea pœnitentia criminum, præsertim publicorum, vindicta multa judicialia tantum & cœremonialia intervenisse, quæ indirecte & per accidens ad Sacramentum Pœnitentiæ referebantur; necessaria tamen fuerunt, cum pœnitentia publica tum institueretur non tantum ut satisficeret Deo, sed etiam Ecclesiæ.

4. Circa Sæculum XII. cum forum externum & judiciale separari cœpisset à foro interno & pœnitentia, illudque exerceri ad normam iudicii forensis & sæcularis, cœperunt quoque illa, quæ pridem ad *correctionem* duntaxat, & in pœnitentiam pro delictis ab Episcopis & Sacerdotibus fuerunt inijuncta, eisdem in foro judiciali ad modum *iudicii forensis* per modum pœnæ ad *vindictam publicam*

per sententiam imponi, & per Ministros publicos forensis iustitiæ infligi, seu executioni dari.

Hanc disciplinæ mutationem, & fori utriusque distinctionem, ac separationem Theologiæ Scholasticæ, cujus fundamenta tum jacebantur, brevique omnes Scholæ pervadebant, adscribit Morinus. Credo ego, Jus Justinianæum ejusque subtilitates tum in Foro Canonico introductas eandem mutationem magnopere quoque promovisse; qua factum est, ut facratius forum, seu pœnitentiale inferioribus ac vilioribus Sacerdotibus, externum vero eminentioribus, hoc est, Episcoporum Vicariis conceditum fuerit, ne hi cum suis Episcopis negotiorum tam Ecclesiasticorum utriusque fori, quam Laicorum, quæ tum tractabant (ut vidimus lib. 2. §. 1. & 2.), mole obruerentur. Non diffitetur tamen Morinus circa Sæculum VII. duplex quoddam forum invaluisse, dum nimirum, ut supra vidimus, sub idem tempus inolevit disciplina, ut de peccatis publicis publice, de occultis pœnitentia occulta ageretur; sed cum in utroque foro criminibus non imponerentur pœnæ nisi in ordine ad *Sacramentalem Absolutionem*, hæc fora, seu potius hi fori non erant duplices in ordine ad punitionem delictorum, quemadmodum illi Sæculi XII. & hinc Episcopi delinquentes ac à Magistratibus civiliter punitos ad vindictam, denuo pœnitentiæ publicæ subiciebant ad eorumdem spiritualem sanationem: quam quidem Sæculo X. prætextu toleratæ jam punitionis civilis declinare volentes, à Concilio Romano An. 904. celebrato per dictam distinctionem refutati sunt.

5. Inter alias pœnas, quæ ab Ecclesiâ olim in correctionem, postea in vindictam publicam certis criminibus imponebantur, speciali nota digna sunt Depositio & Degradatio.

Depositio differt à simplici suspensione, etiam illimitata, quod hæc Clericum ab